رضاء الدين بن فخر الدين

محمد عليه السلام

فخر كائنات افندمز رسول اكرم
صلى الله عليه وسلم حضرتلرينڭ
مبارك شجره سى، نسل ونسبلرى
و بعض احوالى يازلمش بر رساله در

Из фондов Российской национальной библиотеки

اورنبورغده «وقت» مطبعه سى
Тип. газ. „ВАКТЪ". Оренбургъ.
1909 - ١٣٢٧

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ

Татар
2-5677.

محمد عليه السلام

فخر كائنات افندمز رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرينڭ
مبارك شجره‌سى، نسل و نسبلرى و بعض احوالى يازلمش بر رساله‌در

اثر:

رضاء الدين بن فخر الدين

«وقت» مطبعه‌سى آچلديغنده باشلاب باصلمش برنچى اثردر.
سنه ١٩٠٩ ينوار.

Из фондов Российской национальной библиотеки

محترم محمد شاکر
و محمد ذاکر افندیلر!

بو کون «وقت» جریده‌سی و «شورا» مجله‌سنه مخصوص بر مطبعه تأسیس وکشاد ایتمکده‌سکز. مطبعه‌کزنڭ وطنمزده، اولاد ملت آراسنده علوم ومعارفنڭ انتشارنه خادم اوله‌رق، اوزون مدتلر دوام ایتوویني جناب حقدن تمنی ایدرم. تألیف ایتمش اولدیغم بو اثریمی‌ده، یوم کشادینه بر یادکار اولمق اوزره، مطبعه‌کزه تقدیم ایدرم.

رضاء الدین بن فخر الدین

ذوالقعده ۲۵ سنه ۱۳۲۶،
دیکابر ٤ سنه ۱۹۰۸
«اورنبورغ»

Из фондов Российской национальной библиотеки

اورنبورغده «وقت» غزته‌سی نڭ مطبعه‌سی.

ТИПОГРАФІЯ ГАЗЕТЫ „ВАКТЪ“ ВЪ Г. ОРЕНБУРГѢ.

Из фондов Российской национальной библиотеки

محمد

صلى الله عليه وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى

مدخل

دیانتمز جهتنچه بز اهل اسلام ایچون اڭ بیوك و اڭ محترم ذات پیغمبرمز فخر موجودات حضرتلری اولوب، ضلالت دولقونلری آراسنده باتوب قالقوب یوردیکمز وقت قوللرمزدن طوتوب سلامتلك طرفینه چیقارمشدر. دنیا و آخرتده سعادتمزگه سبب اوله‌چق طوغری یولنی بزلره هم اوشبو محترم ذات کوسترمشدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

مُحَمَّد عليه السلام

پیغمبرمز افندمز حضرتلرینڭ اسم شریفلری «**محمد**» اولوب، آتاسیده عبدالله بن عبدالمُطَّلِب بن هاشِم بن عبد مَنَاف بن قُصَيّ بن كِلاب بن مُرَّة بن كَعْب بن لُؤَيّ بن غالِب بن فِهْر بن مالِك بن النَّضر بن كِنانة بن خُزَيمَة بن مُدْرِكَة بن الیاس بن مُضَر بن نِزار بن مَعَدّ بن عدنان، در.

«عدنان» دن یوقارو اولان بابالرڭ ترتیبلری و اسملری پك آچیق معلوم دگل ایسه‌ده ابراهیم پیغمبرڭ اسماعیل (علیهما السلام) اسملی اوغلینه طوتاشدیغنڭ عالملر آراسنده خلاف یوقدر.

افندمز فخر کائنات حضرتلرینڭ اناسی بنو زهره قبیله‌سینڭ الوغلرندن وَهْب بن عبد مَنَاف بن زُهْرَة بن كِلاب بن مُرَّة قزی «آمنه» ایدی. آتا ایله آنا طرفنده اولان

Из фондов Российской национальной библиотеки

اوشبو جهتدن بو ولینعمتمز افندمز حضرتلرینڭ کیم ایدیکنی بیلمك، ترجمهٔ حالندن آز اولسه‌ده خبردار اولمق و نسب شریفی ایله‌ده بر قدر آشنالق کسب ایتمك هر بر مسلمان ایچون لازم اولور. بناءً علیه افندمز حضرتلرینڭ ترجمهٔ حاللری و نسب شریفلری حقنده مختصر صورتده اوشبو رساله‌نی ترتیب ایتدك. مناسب وقتی ایله انشاء الله اوزونلری‌ده یازلور.

Из фондов Российской национальной библиотеки

جناب رسالتپناه افندمز حضرتلری عرب آراسنك «عام فیل» (فیل ییلی) دیه مشهور اولان ییلده شهر ربیع الاوّل ٩نچی دوشنبه کون تاك وقتنده «مکه» شهرنده دنیاغه کلمکله «محمد» دیه تسمیه ایدلدی. (میلادی ایله ٥٧١نچی ییل، فرنگی حساب ایله ٢٠نچی و رومی-روسی حساب ایله ١٧نچی آپریلنك اوله‌در). بدوی عربلردن بنوسعد قبیله‌سینك حارث بن عبدالعزّی خاتونی حَلیمه (١) بنت ابی ذؤیب سوت ایمزدیکی وتربیه ایتدیکی سببلی اوشبو بدوی عربلر ایچنده ٤ یاشی تمام اولدیغینه قدر طوردی و صوڭره‌ده آناسی آمنه جنابلرینه تابشرلدی. حلیمه‌دن مقدم ابولهب جاریه‌سی اولان ثُویبه هم بر قدر وقت اوز سوتنی ایمزوب طورمشیدی. آتاسی اولمادیغی سببلی باباسی عبدالمطلب طرفندن تربیه ایدلنور ایدی.

عبدالمطلب، عرب قومی آراسنك پك معتبر وحرمتلی ذات اولدیغندن کعبه شریف یاننك اوطوردیغی وقت، عرب الوغلری بونك حضورنك ادب اوزرنك اوطوررلر، کندینك اوغللری ده تعظیم یوزندن آیاقلرینه باصوب قول قوشروب طوررلر ایدی. فقط یانینه یالکز، صبی اولان افندمز

(١) اوشبو خاتون صوڭره‌دن اسلام ایله مشرف اولدی.

Из фондов Российской национальной библиотеки

بابالری کلاب بن مره ده قوشـولالر .

فهر بن مالك «قریش» دیمکله مشهور (١) اولدیغندن افندمز حضرتلری عرب قومی آراسنده اصل نسب اولمق ایله معروف اولان قریش قبیله‌سندن و هاشم اوروغندن اوله‌در . هر بر بابا و ابیلری مسلمانلر اولوب (٢) کندی زمانلرینڭ حکمینه کوره شرعی نکاحلر ایله ییغولمشلر ، سفاح و سفاهت کبی بوز وقلقلردن صاف و خالص اولمشلردر .

٢

ولادت

سلطان الانبیا افندمزڭ محترم آتاسی عبدالله حضرتلری ١٨ یاشنده و آناسی آمنه جنابلری ده ١٤ یاشنده اولدقلری وقت ، آرالرنده نکاح اجرا اولنمشیدی . عبدالله حضرتلری سفرده ایکن حالنده خسته اولوب « مدینه » شهرنده وفات ایتدی. یاشی تخمینا ٢٥ده ایدی. قبر شریفلری «مدینه» ده‌در . افندمز حضرتلری بو وقت ایکی یاخود سکز آیلق حملده قالمشدر .

(١) بعضیلر « قریش » دیمکله معروف اولان ذات نضر بن کنانه ایدی ، دییورلر .

(٢) دلائل النبوة لابی نعیم الاصبهانی . ج ١ ص ١١ .

Из фондов Российской национальной библиотеки

بیلوب گوده یانندہ آغلاب طورمش اولدیغی روایت اولنمشدر.
بوندن صوڭ آتاسی ایله آتا و آنا بر طوغمه اولان ابوطالب تربیه‌سینه کوچوب، آنكٔ خانه‌سنده یاشامشدر. ابوطالب پك مرحمتلی و شفقتلی بر ذات اولدیغندن افندمز حضرتلرینی غایت سومش و کندی بالالرندن آرتق صورتده اعتنا ایله تربیه ایدر اولمشدر.

٣
نشأت

رسول اکرم حضرتلری ۹ ایله ۱۲ یاشلری آراسنده اولدیغی، بر وقت «مکه» خلقینكٔ سودا کروانلری شام سفرینه چیقارغه حاضرلنور ایدی. ابوطالب هم اوشبو کروان ایله برلکده سفر یاراغینی کوردی. فقط تربیه‌سنده اولان پیغمبرمزنی قزغاندیغی سببلی کندی ایله برابر آله‌رق شام سفرینه چیقدی. شام مملکتینه کروب «بصری» شهری یانندہ استراحت ایتدیکلری وقت، یراق دگل یرده بر صومعه‌ده عبادت ایدوب طوروچی بَحیرا (۱) دیه معروف اولان راهب بونلرکٔ یانلرینه کلدی و: «عرب یورتنده بر پیغمبر ظاهر اولورغه تیوشلی ایدی، بوطوغروده سزده برر خبر

---

(۱) بحیرا، بانكٔ فتحه‌سی ایله‌در.

Из фондов Российской национальной библиотеки

حضرتلری واروب اوطورر ، عبدالمطلب‌ده بونی بیلدیکی ایله (١) قولی ایله آرقاسینی سیپاب سویار : « بو اوغلم بیوك بر آدم اولسه کرك ! » دیه سویلر ایدی.

آمنه جنابلری ، ام ایمن ایله برابر افندمز حضرتلرینی برلکده آلوب « مدینه » شهرینه قارنداشلرینی و حضرت عبدالهك تربه‌سینی زیارت ایتمك قصدیله سفر ایتدیلر. حضرت آمنه هر ییل بر مرتبه واروب زوج محترمینه زیارت ایدوب کلور ایدی. اوشبو سفرلرندن قایتوب واردقلرنده « مدینه » گه یراق دگل « اَبْوآء » اسملی قریه‌گه یتدیکلرنده آمنه جنابلری خسته‌لنوب اجل موعودی ایرشدی و اوشبو یرده دفن اولندی. افندمز حضرتلری اوشبو کوندن اعتبارا آتا ایله آنادن یتیم اوله‌رق قالدی، یاشی‌ده آلتی ویدیارده ایدی. « مکه » گه ایسه ام ایمن قوچاغنده قایتمشدر.

حضرت عبدالله ، آمنه‌دن باشقه خاتون آلمامش و آمنه‌ده ایکنچی بر ایرگه وارمامش ، افندمز حضرتلرندن باشقه بالالری‌ده اولمامشدر.

فخر موجودات افندمز حضرتلری ٨ یاشلرنده وقت عبدالمطلب وفات اولدیغندن سوکلو باباسندن محروم قالدیغنی

---

(١) عبدالمطلب بو وقتده صوقرایمش ایدی.

افندمز حضرتلری، عبدالمطلب اوغللری ایله برلکده اوشبو جمعیتده حاضر اولمش و بونك حقنده‌ده: «یاش وقتمده عملرم ایله برابر عبدالله بن جدعان خانه‌سنده اولان «حلف الفضول» جمعیتنده اولمشیدم، شوندن غایت ممنونم، اگر ده شویله بر جمعیت تأسیس ایدنلر اولسه ایدی بوکون برلکده اولنور ایدم!» دیه سویلر اولمشدر.

٢٥ یاشلرینه یتدیکنده عرب سودا گرلرینك مشهورلرندن اولان خدیجه بنت خویلد مالی ایله سودا ایچون شام سفرینه چیقدی و بوسفرده خدیجه‌نك میسره اسملی قلی (١) هم برابر اولنور ایدی. سفرلری مبارك اولمش و امید ایتدیکلرندن زیاده ربحلر کوروب قایتمشلردر.

اوشبو سفردن کاوب بر ایکی آی اوتدیکندن صوڭ فخرالمرسلین افندمز حضرتلری، خدیجه (رضی الله عنها) ایله ازدواج ایتمشدر. بووقت رسول اکرم ٢٥ یاشده وحضرت خدیجه‌ده ٤٠ ده اولنور ایدی.

خدیجه کبی عقللی واعتبارلی بوخاتون ایله نکاح ایتدیکی سببندن افندمز حضرتلری بیوك بر دولته نائل اولدی. بونی

(١) بوندن صوڭ بومیسره‌نك اسمی چیقماز، شول جهتدن اسلامدن مقدم وفات ایتدیکی ظن اولنور.

یوقمی؟» دیه صوردی. کروان خلقیده بوطوغروده برشی بیلمادیکلرینی بیان ایتدیلر وحرکت ایدوب یوللرینه کتدیلر.

تخمیناً ٢٠ یاشلرنده وقت بر طرفده قریش قبیله‌سی ایله کنانه قبیله‌سی و ایکنچی طرفده‌ده قیس قبیله‌سی اولدیغی حالده بر محاربه اولدی. کندینڭ یاقینلری اولان زبیر، ابوطالب، حمزه، عباس ایله برلکده اوشبو محاربه‌ده أفندمز حضرتلری اولنوب اوشبو یاقینلرینه خدمت ایتمش، فقط رسالت کلدیکی صوڭ بوطوغروده ندامت ایدوب سویلادیکی مرویدر. عرب خلقی آراسنده «یوم فجار» دیه مشهور اولان واقعه اوشبودر.

اوشبو محاربه‌دن صوڭ یاکه بر قدر وقت ایلك، عرب الوغلری عبدالله بن جُدعان یورتینه ییغولوب، مقدم عصرده ظلم و خیانتکه قارشو تأسیس ایدلمش اولان «حلف الفضول» اسملی جمعیتنی (١) یاڭارتدیلر و «مکه» شهرنڭ ظلم و جبرنی بترمك حقنده بر بری ایله معاهده ایتدیلر.

---

(١) «حلف الفضول» جمعیتنی ایسکی زمانده فضیل بن الحرث، فضیل بن وداعه، مفضل بن فضاله اسمنده ذاتلر تأسیس ایتمشلر ایدی. اوشبو جهتدن مؤسسلرینه نسبتله «حلف الفضول» دیه معروف اولمشیدی. فقط زمانلر اوتدیکی و مؤسسلری وفات اولوب بتدیکی سببندن، جمعیت حکمسز و اونودولوب قالمشیدی. ایشته عرب الوغلری اوشبو اونودولمش جمعیتنی تکرار احیا و تجدید ایتمشلردر.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

سویلاب بر تدبیر ایتمکنی رجا ایلدیلر. افندمز حضرتلری ده حجر اسودنی بر کیومٔ اوستنه قویدرمقله قبیله اوغلرندن کیومنڭ اطرافندن کوتارتوب اورنینه کتورتدی. ایشته بیوك بر دعوی اوشبو روشده منقطع اولدی.

٤

رسالت

۴۰ یاشنده وقتده افندمز حضرتلرینه جبرائیل فرشته آرقلی وحی کلورگه باشلادی. الڭ ایلك یاشرون صورتده اولەرق خلقلرنی ایمانه دعوت ایلر اولدی.

اسلام ایله مشرف اولانلرڭ مقدملری خاتونلردن حضرت خدیجه، ایرلردن ابوبکر الصدیق، یاش اوغلانلردن حضرت علی (۱)، آزاد اولنمش قللردن زید بن حارثه، آزاد اولنمش جاریەلردن ام ایمن (۲) اولمشدر.

بونلردن صوڭ اسلام دیننی قبول ایدنلر: عثمان بن عفان، زبیر بن العوام، عبدالرحمن بن عوف، سعد بن

---

(۱) بو وقت حضرت علی، افندمز تربیەسنده وآنڭ عائلەسنده اولنور ایدی.

(۲) بو خاتون عبدالله بن عبدالمطلب حضرتلرندن آزاد ایدلوب قالمش جاریه اولوب، افندمز حضرتلرینی تربیه ایدوب اوسدرمشیدی.

Из фондов Российской национальной библиотеки

ایسه هر بر مقصدینه وسیله ایتمك ممکن ایکن بالعکس بوندن استفاده ایتمامش ویاشی بیوکلندیکی نسبتنده فکر دریاسینه غریق اوله‌رق یورر و خلوت یرلرنی آرزو ایلر اولمشدر.

٣٥ یاشلرینه یتدیکی وقتلرده عرب خلقلری کعبه‌نی تجدید ایدرگه قرار ویردیلر. بووقت کعبهٔ معظمه، آدم بیوکلگنده اولان دورت دیواردن عبارت اولوب، اوستی آچیق و کوب یرلری بوزولمشیدی. عربلر کعبه‌نی نیگزی صالنمش یرگه‌قدر سوتدیلر ویگیدن دیوارلرینی بیوکلندروب اوستنی هم اورتدیلر. «جدّه» شهری یاننده قوم اوستنده اوطوروب قالمش برکویمه‌نڭ تاقته‌لرینی وباشقه آغاچلرینی، تاشوب کرك یرلرینه قویدیلر. فقط «حجر اسود»نی اورنینه قویمق ایچون هر قبیله کندینی حقلی کوردیکلرندن آرالرنده بردعوی ظهور ایتدی. مسجد ایشکندن الڭ ایلك کروچی آدمنی حاکم قویوب اوشبو دعوالرینی فصل ایتدرگه قرار ویردیلر. تصادف اوله‌رق مسجد ایشکندن شول وقت فخر کائنات افندمز حضرتلری کلوب کردیکندن هر بری «محمدالامین!» دیه مسرور اولدیلر (١) و واقعه‌نی

---

(١) راست سوزلی وعهدینه وفالی اولدیغندن افندمز حضرتلرینه عربلر «محمدالامین» دییورلر ایدی.

رسول‌الله واصحابنه اذیت ویرمکدن منعلنمشلر دیه یالان بر خبر ایشتدیکلرندن اصل وطنلری اولان «مکه» شهرینه افندمز حضورینه تکرار قایتوب کلدیلر؛ فقط مشرکلرڭ عداوتلری، اذیتلری اولگیدن دخی نچه مرتبه آرتمش اولدیغنی آنچق «مکه» یانینه یتدیکلرنده ایشدوب زیاده مأیوس اولدیلر.

واقعا مکه مشرکلری رسول اکرم جنابلرینه ومحترم صحابه‌لرینه اذالرینی آزالتمق دگل بلکه کوندن کون آرتدررلر، بری برندن اوزدررلر ایدی. افندمز حضرتلرینی بویله اشدن منع ایتمادیکلرینی واولدرر ایچون اوزلرینه تسلیم ایلمادیکلرینی بیوك بر قباحت عد ایدوب بتون هاشم اوروغینه قطیعه (١) اعلان ایتدیلر وهیچ وجه ایله آنلر ایله مناسبت پیدا ایتمیه‌چکلرینه دائر بر حجت کاغدی یازوب کعبه ایچینه آصدیلر. ابو لهب وعائله‌سی مشرکلر طرفنده قالوب، آندن باشقه اولان بنو هاشم مسلمان وکافرلری «شعب ابو طالب» اسملی یرده اوچ ییل مقداری بر مدت محصور اوله‌رق طوردیلر.

ایشته اوشبو وقت «مکه» ده کون کچرمك احتماللری قالمادیغنی بیلوب اصحاب کرام ایکنچی دفعه اوله‌رق حبش

(١) قارنداشلکدن کیسولمك وبونکله برابر اذیت ویرمك.

ابی وقاص، طلحة بن عبيدالله، صهيب الرومی، عبدالله بن مسعود، ابوذر الغفاری وباشقه‌لردر.

نبوتدن ۴ نچی ییلده اشکار صورتده ایمانه دعوت ایدرگه باشلادیغی سببلی مشرکلر، افندمز حضرتلرینه وآنڭ صحابه‌لرینه اذا ایدرگه کرشدیلر، تحقیر ومسخره‌لکلرڭ هر نوعینی کوسترور اولدیلر.

«مکه» خلقینڭ عمومی روشده بویله جفا کوسترمکلری حددن آشدیغی صوڭ افندمز حضرتلرینڭ اشارت ایدوی ومناسب کوروینه بناءً صحابه‌لر حبش یورتینه هجرت قیلورغه قرار ویردیلر (۱) والڭ برنچی دفعه اوله‌رق ۱۲ ایر و ۴ خاتوندن عبارت بر طائفه گیزلی صورتده کوبسی‌ده یایان اوله‌رق مکه‌دن چیقوب کتدیلر؛ بحر احمری کچوب حبش پادشاهی نجاشی حضورینه واروب صغندیلر. حضرت عثمان ایله خاتونی رقیه بنت رسول‌الله، ابو سلمه ایله خاتونی ام سلمه، عبدالله بن مسعود، زبیر بن العوام، عبدالرحمن بن عوف اوشبو جمله‌ده ایدیلر. بونلر اوچ آی مقداری بر وقت حبش یرنده طوردقلری صوڭ قریش عربلری

(۱) حبش‌که هجرت ایتمکڭ سببی ایسه آنلرڭ نصرانی اولدقلرندن مکه‌مشرکلری ایله اعتقادلری خلاف و بر بریله علاقه‌لری اولمادیغیدر.

Из фондов российской национальной библиотеки

انساب واقرباسی آراسنده اولدیغی حالده غریب اوله‌رق
قالمشدر. زیرا ابو طالب افراط درجه‌ده شفقتلی ومرحمتلی
اولدیغندن اللدن کلدیکی قدر افندمزنی حمایت ایلر
وآنك ایچون اوز اوستنه کوب مشقتلر یوکلار ایدی.
حضرت خدیجه‌ده، بتون خلق تکذیب ایتدیکی بر وقتده
افندمز حضرتلرینی تصدیق ایتمش وجمله خلق استهزا
وحقارت ایتدیکلری برزمانده دائم تسلیه ایدوب ویاردمچی
اوله‌رق طورمشدر. شول سببلی بونلر وفاتی ایله افندمز
حضرتلری الك یاقین حامیلرنی، ظهیر ونصیرلرینی غائب
ایتمشدر. بونلر وفاتی ایله مشرکلر دخی‌ده الوغ بر فرصت
تابوب افندمزگه اولگیدن زیاده اذا ایدر واهانت قیلور
اولدیلر، ساحر وکاهن دیدیلر، مجنون وشاعر دیه سویلادیلر.
یوللرده قاراول طوروب وموسم هم جمعیتلرده یوروب خلقلرنی،
یراق یرلردن کلمش مسافرلرنی نفرت ایتدرر ایچون هر
تورلی افترالر اختراع ایدوب سویلاب یوردیلر. خصوصا
اوزینك کورشیلری ویاقین قارنداشلری اولان ابولهب ایله
خاتونی ام جمیل بنت حرب وعقبه بن ابی معیط هیچ راحتلك
ویرمازلر؛ نماز اوقورغه کرشور اولسه اوستنه نجسلر کتوروب
صالورلر، آش وطعاملرینه بچراق نرسه‌لر تاشلارلر، یول

یورتینه هجرت ایدرگه مجبور اولدیلر. بو دفعه هجرت ایدنلر ٨٣ ایر و١٨ خاتون اولوب، جعفر بن ابی طالب ایـله خاتونی اسماء بنت عمیس، عبیدالله بن جحش ایله خاتونی ام حبیبه بنت ابی سفیان بونلر جمله‌سندن ایدی.

«شعب ابوطالب» ده بنو هاشمڭ کورمش مشقتاری، چکمش غربتلکلری تعریف ایدرلك درجه‌دن کچمش ایدی. یانلرینه چیتدن کشی کرمك وایچدن چیقوب یورمك واختلاط ایتمك ممنوع اولدیغی سببلی عادتا بر حبسخانه‌ده وقت اوزدرمش کبی اولمشلردر. آچلق ایله شول درجه‌ده مبتلا اولمشلردرکه تابلور ایسه اولن وآغاچ یافراقلرینی جنت نعمتلری اورننده کوروب آشامشلردر.

صوڭره‌دن بعض عرب الوغلری بو حالگه رضا اولمادقلرینی بیان ایتدیکلری ودعوی چیقاردقاری سببلی قطیعه کوتارلدی و «شعب» ده اولانلر اولگیسی کبی ایرکلی اولدیلر.

رسالتدن ١٠ نچی ییل وهجرتدن ٣ ییل مقدم، ابوطالب وفات ایتدی. بوندن ٣ کون صوڭره ام المؤمنین خدیجه (رضی الله عنها) حضرتلری‌ده دنیادن کچدی. اوشبو جهتدن افندمز حضرتلری قرارسز قایغرمش واوشبو ییلنی‌ده «عام الحزن» (قایغو ییلی) دیه آتامش؛ کندی وطننده وکندی

اذا وجفالر ایتدیکلرینی کوردیکنن افندمز حضرتلری بونلرنڭ ایمانه کلمکلرندن مأیوس اولمش و اوشبو سببدن، باشقه عرب قبیله‌لرینی دعوت ایدرگه شروع ایلمشدر. عربلرنڭ مجمع و مشهور پانایرلرنده یوروب اوزینی عرض ایدر، یراق یرلردن «مکه» گه حج قیلور ایچون کلمکده اولان آدملرگه اسلام دیننی بیان ایدوب دعوت ایلر ایدی.

رسالتنڭ ١٢ نچیییلنده ایدی «مدینه» شهرندن حج ایدرگه کلمش عربلرگه اسلام دیننی عرض ایتدیکنده بر فرقه عربلر «مکه» ده «عقبه» اسملی اورنده افندمز حضرتلرینه اجابت ایتدیلر وایکنچی ییل دخی کوبراك کلوب رسول الله اوزرینه بیعت ویرمکله اسلام دیننی قبول ایدرك قایتوب کتدیلر.

ایشته «مدینه» شهرنده اسلام دینی تامر جایا باشلادیغنی کوردیکلرنده، بیڭ تورلی زحمتلر چکوب طورمقن اولان صحابه‌لر برر برر «مکه» دن «مدینه» گه کوچارگه باشلادیلر؛ دینلرینی صاقلامق وراحتلك اوزرنده عبادتلرینی ادا قیلمق امیدی ایله قارنداش قبیله‌لرینی، وطن اصلیلرینی تاشلاب آیرلوب کتمك مشقتلرینی تحمل ایدر اولدیلر. حتی بر وقت «مکه» ده افندمز حضرتلری

اوستنه تیگانلکلر وسانچکلی چبقلر صالوب قویارلر ایدی. اوچ آی قدر بر وقت اوشبو حاللرگه صبر اینوب طوردی ایسه‌ده صوڭره عاجز قالمقله هجرت قصدی ایله «طائف» شهرینه کتدی، فقط امید ایتدیکی فائده بونده هم اولمادی: «طائف» خلقندن خیر کورمادی.

طائف خلقلری افندمزنڭ سوزینه قولاق صالمادیلر، الوغاریننڭ قوتورتولرینه کوره قللری وبالالری تاشلر ایله آتدیلر، مبارك باش وآیاقلرینی قاناتدیلر. اوشبو وقتده یاننده اولان زید بن حارثه افندمزنی صاقلارغه اجتهاد ایلر واوز گوده‌سی ایله قالقان اولور ایدی. آخرالامر افندمز حضرتلری تکرار «مکه» گه قایتورغه مجبور اولدی و قایتدیغی وقتنده یولده: «ای بنم ربم! بن ضعیف بنده‌یم، خلق آراسنده حرمتم قالمادی! ای ضعیفلره یاردم ویروچی الله! آچیغگه اوچرامقدن بنی صاقلار اولسه‌ڭ، دنیانڭ هر بر آغرلغینه توزمك بورچمدر!» دیه مناجات ایتمش و «مکه» گه کلدیکنده مطعم بن عدی حمایه‌سنده اوله‌رق شهرگه کرمشدر.

بتون عرب خلقی بالاتفاق قارشو طوردقلری وکوندن کون اوصاللقلرینی و قارشولقلرینی آرتدروب انواع تورلی

٥

هجرت

ذکر ایدلمش قرار موجبنچه مکه ده اولان عرب قبیله‌لرینڭ یکیت وبهادرلری کیچه ایله ییغولوب افندمز حضرتلرینڭ حجره‌سینی محاصره ایتدیلر.

ایشته اوشبو کیچه‌ده رسول اکرم حضرتلری حجره‌سندن چیقوب: «وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ» آیتنی اوقودیغی حالده چیقوب کتدی. محاصره ایدوچیلر بالاتفاق تیران اویقوده اولنورلر ایدی. بر آز واردیغندن صوڭ ابوبکر الصدیق ایله اوچراشوب برلکده شهردن چیقوب کتدیلر.

دشمنلر آردلرندن چیقوب «مکه» گه کیرو دوندرماسونلر یاکه نه اولسه‌ده بر ر مناسبتسز اش اولماسون قصدینه مبنی، شهردن پك یراق دگل «ثور» تاغنده اولان «غار» ایچینه کروب کیزلندیلر وبو اورنده اوچ کیچه طوردیلر.

حضرت ابوبکرڭ اوغلی عبدالله، هر کیچه‌ده یانلرینه واروب قونار وسحردن طوروب شهرگه قایتوب کیدر، اوشبو سببدن مکه خلقی بونڭ غارده کیچه‌لدیکنی بیلمازلر

Из фондов Российской Национальной библиотеки

ایله ابوبکر الصدیق، علی المرتضی وصهیب، زید بن حارثه هم‌ده بعض بر ضعیف حالسز مسکینلرگنه قالدی.

افندمز حضورینه واروب ابوبکر الصدیق حضرتلری «مدینه» گه هجرت ایتمك حقنده رخصت صورمشیدی. رسول اکرم: «صبر ایله! هجرت حقنده اذن اولنه‌چغنی بن هم امید ایتمکده‌یم، اگرده اذن اولور ایسه برلکده سفر ایدرمز» دیدی. بوڭا بناء ابوبکر الصدیق حضرتلری، افندمز ایله برلکده سفر ایدچك صورتده سفر یاراغنی گوررگه باشلادی.

«مدینه» لیلرڭ بیعت ویروب کتدیکلرینی ایشتدیکلرنڭ مشرکلر، اوستلرینه کوك یمرلوب توشمش روشده متأثر اولدیلر؛ فوق‌العاده آچیغلری کلدی وفرصت اوتمکسزین بو طوغروده جدی بر مشورت ایتمك ایچون. کیڭاش یورتی اولان «دارالندوه» گه ییغولدیلر. مشرکلرڭ الڭ بیوکلرندن و الڭ عقللولرندن عبارت اولان اوشبو جمعیت طرفندن هر بر قبیله‌نڭ قهرمان یکیتلری افندمزڭ اوی یانینه قارانغوده ییغولوب وبالاتفاق هجوم ایدرك اولدررگه وشول وقت نظامنه کوره صوگره‌دن هاشم قبیله‌سی فائده‌سینه دیت (قان حقی) تولارگه قرار ویرلدی.

چاقروم مسافه‌ده اولان «قبا» قریه‌سینه صاغ وسـلامت اوله‌رق کلوب کردیلر. «قبا» ده دوشنبه، سه‌شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه کونلری طوروب ١٢ نچی ربیع الاول اولان جمعه کون «مدینه» گه تشریف ایتدیلر وبلیغ بر خطبه اوقومقله جمعه نمازینی ادا ایلدیلر (١).

افندمز فخرالمرسلین حضرتلرینڭ هجرتلری الڭ بیوك حادثه‌لردندر. بونـڭ سببندن اسلاملر مشرکلرڭ جبر وتضییقلرندن خلاص، حریت اوزرنـده عبادتلرینی اجرا ایدرگه وشعار اسلامنی یرینه کتوررگه موفق اولدیلر. اسلام دینی شهرت تابدی، عرب قبیله‌لری فوج فوج اوله‌رق کلوب بیعت ویردی، جهانڭ الڭ یراق والڭ وحشتلی اقلیملرینه قدر امنیت تارالوب «حی علی الفلاح!» نداسی عرشلره چیقدی. اوشبو سببدن مذکور حادثه اهل اسلام قاشنده تاریخ باشی اوله‌رق استعمال ایدلنور واستعمال ایدلنورگه‌ده تیوشلیدر (٢).

رسول الله افندمز حضرتلرینڭ «مکه» دن چیقدیغی

---

(١) ٢١ نچی و ٢٤ نچی سنتابر اوله‌در.

(٢) ییل باشی اولان محرمدن آنچق ایکی آی وبر آز کونلرگنه کچدیکی سـببندن هجری تاریخنی ربیع الاول آیندن دگل بلـکه ییل باشی اولان محرمدن اعتبار ایتمشلر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

ایدی. شهرده اولان ماجرالرنی، خبرلرنی ایشدوب کیچه اولدیغی ایاه غارغه وارر ایدی. وهر کون ایرته ایله ابوبکر الصدیق قلی عامر بن فهیر قوی کتوینی غار طرفینه آلوب واروب تابتاتوب عبدالله آیاق ایزلرینی یوغالتور ایدی.

عربلرك قانلری بر آز صووندیغی وایزلاودن ده توقتالدقلری صوك غاردن چیقدیلر و «مدینه» یولینه توشوب سفر ایتدیلر. ابوبکر الصدیق حضرتلرینك قلی عامر بن فهیر، یول باشچیسی ایدوب یاللادقلری عبد الله بن اریقط اسمنده بر مشرك عرب هم برلکده اولنور ایدی.

ویره‌چکلرینی تیوشلی کیمسه‌لرگه تابشررو قوانده اولان امانتلری صاحبلرینه قایتارر ایچون دیه افندمز حضرتلری، حضرت علی (رضی الله عنه) نی اوزینك حجره‌سنده «مکه» ده قالدرمشیدی.

رسالت کلدیکی صوك افندمز حضرتلرینك «مکه» ده کچرمش عمری ١٣ییل اولوب، هجرت وقتنده یاشلری ده ٥٣ ده ایدی.

میلادی ایله ٦٢٢ نچی ییل شهر ربیع الاول ٨ نچی دوشنبه کون (١)، یول اوستنده و «مدینه» گه‌ده بر نچه

---

(١) اوشبو کون فرنکی حساب ایله سنتابرگ ٢٠ نچی، رومی وروسی حساب ایله ١٧ نچی کونی اوله‌در.

ایدی. ایشته اوشبو روشده سلطنت ومهابتلك اوزرنده فخر الانبیا افندمز حضرتلری «مدینه» گه تشریف بیوردی.

ای عجایب حکمت!.. کندینك قارنداشلری، برلکده اویناب کولوب اوسمش ایبده‌شلری، قرق یاشینه یتدیکینه قدر جانلری برابرنده یاقین کورمکده اولان دوستلری آتا وباباسینك وطنلرینی، طوغوب اوسمش اولان شهرینی، یورت یر واسبابنی تاشلاب چیقارغه مجبور ایتدیکلری حالده چیتلر شادلقله غرق اولدقلری حالده قارشو آلورلر وآیاق توپراقلرینی کوزلرینه توتیا حساب ایدوب آنك یولینه فدا ایدر ایچون بتون دنیالرینی لا شی حساب ایدرلر!... اولگیلری نه قدر بدبخت اولمشلر ایسه صوڭغیلری یده‌شول نسبتده بختیار اولمشلردر.

٦

مدینه و مشهور حادثه‌لر

«قبا» غه کردیکی ایله افندمز فخر کائنات حضرتلری قبا مسجدی نیگزنی تأسیس ایتدی (١) و «مدینه» گه کردیکی ایله‌ده مسجد حرامنی بنا ایلدی. اوشبو مسجدلر

(١) اسلامده ایلك صالنمش مسجد اوشبودر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

و «مدینه» گه یول طوتدیغی، نه کبی واسطه‌لر ایله‌در، «مدینه» شهرینه ایرشمش ایدی. اوشبو خبر شایع اولدیغی ایله «مدینه» خلقینه حاصل اولان شادلقنی هیچ صورمه‌گز! بونی ایسه کندیلری‌ده تعریف ایده آلمازلر ایدی.

قارشو آلمق قصدیله «مدینه» خلقی هر کون شهردن چیقوب «مکه» یولینه کوزلرینی تگوب قاراب طوررلر، کون قزولاندیغی صوڭ شهرگه قایتوب کیدرلر ایدی.

اوزاق وقتلر کوتوب طوروب‌ده صوڭره‌دن قایتوب کتدیکلری بر کونده بیوك یرگه بنمش بر یهودی «مکه» طرفندن کلمکده اولان یولچیلری کوردی و اولدیغی کوچی ایله: «ای جماعت! کوتوب طوردیغگز کیمسه‌لر کورنه‌لر!» دیه قچقردی. اوشبو تاوشنی ایشتدیکلرنده بتون شهر سلکندی: بالالر، کنیزاکلر، قل و خاتونلر یوکردیلر؛ ایرلر ویکیتلر هر بری کندیلرینڭ قوراللری ایله قوراللانوب قارشو کتدیلر و «حره» اسملی اورنده یوزگه یوز قارشو اولدیلر. بعضیلری آت اوستنده و بعضیلری یایان اوله‌رق افندمز حضرتلرینی احاطه ایتدیلر؛ دوه‌سینڭ تزگنینی طوتار ایچون بر بری ایله یارشور اولدیلر. خاتونلر، بالالر قچقروب شعرلر اوقورلر و بر طرفدن‌ده تکبیرلر ایتورلر

Из фондов Российской национальной библиотеки

حضرتلری ١٦ آی قدر بر مدت ، نمازلرینی «بیت المقدس» گه قاراب اوقومشیدی. رمضان آینده روزه طوتمق فرض ایدلنوب آیت نازل اولدی. فطر صدقه‌سی وعید نمازی مشروع اولوب ، زکات فرض اولدی. «مکه» ده مشرکلر طرفندن جفا کوردیکی کبی «مدینه» گه کلدیکنده افندمز حضرتلری یهودلردن ومسلمانلر آراسنده ظاهر اولان منافقلردن راحتسز اولورغه باشلادی. مشهور «بدر» محاربه‌سی اولدی. اوشبو محاربه ایچون افندمز حضرتلری صحابه‌لری ایله اوزی چیقدی. مسلمانلر آنچق ٣١٣ ومشرکلرده ٩٥٠ عدد اولدقلری حالده الله تعالی نك عنایتی ایله مشرکلرك رئیسلری مقتول وعسکرلری مغلوب، مسلمانلر مظفر اولدیلر. بو واقعه شهر رمضان ١٧ نچی کونده واقع اولمشدر (١).

اوچونچی ییل. «احد» محاربه‌سی اولدی. منافقلرك ضررلی حرکتلری سببندن مسلمانلرده مغلوبیت علامتلری کورلدی. ٧٠ دن زیاده صحابه شهید اولوب آرالرنده حضرت حمزه (رضی الله عنه) ده اولنور ایدی. افندمز حضرتلرینك مبارك تشلرندن برینی صندروب توشردیلر. مع ما فیه جناب رسالتپناه افندمز حضرتلری کمال متانت

(١) اوشبو کون یادکاری ایچون بایرام یاصامق تیوشلیدر.

ایسه غایت ساده روشده آدم بیوکلگنده بنا ایدلمش دورت دیواردن عبارت اولوب، قویاش قزونـدن صاقلانر ایچون اوستده کولگه‌لك‌ده اولور ایدی.

«مدینه» ده اورنلاشدیغی ایله افندمز رسول اکرم حضرتلری آدم یباروب «مکه» ده اولان عائله‌سـینی کتورتدی. حضرت ابوبکر الصدیق عائله‌سی هم اوشبو وقت برلکده کلدیلر.

«مدینه» اهلی عموما اسلام ایله مشرف اولدیلر و «یثرب» اسمنده اولان شهرلرینك اسمینی‌ده‌تبرکلنمك ویادکار ایتمك قصدیله رسول اکرم اوزرینه نسبتله «مدینة‌الرسول» دیه آتادیلر. شمدی ایسه اوشبو اسمی شهرت بولمشدر.

هجرتدن برنچی ییل. فرض نمازلر وقتنی بیلدرمك ایچون اذان اوقومق مشروع اولدی. دشمن حساب ایدلن خلقلر ایله صوغش ایتمك طوغروسنده فرمان کلدی. افندمز سیدالموجودات حضرتلری «مدینه» لی صحابه‌لر (انصار) دن برر ذات ایله چیتدن کوچوب کلمش‌لر (مهاجر) دن برر ذاتنی آخرتلك قارنداش ایتدی.

ایکنچی ییل. قبله آلماشنوب «مکه» ده اولان کعبه جهتنه یونالورگه امر کلدی. «مدینه» گه کلدیکنده افندمز

فقط مشرکلر بونی ایشتدیکلرنك فخرکائنات افندمز حضرتلرینه هر تورلی سببلرنی صرف ایدوب اولسه‌ده قارشو طوررغه و «مکه» گه کرتمازگه قرار ویردیلر وبونك ایچون حاضرلندیلر.

«حدیبیه» اسملی اورنغه یتدیکنده افندمز حضرتلری عثمان بن عفان (رضی الله عنه) نی یباروب صوغش ایچون دگل بلکه کعبهٔ معظمه‌نی زیارت ایدوب، عمره قیلوب کتمك قصدی ایله کلدیکنی تبلیغ ایتدی. فقط مشرکلر اولگی قرارلرینه بناءً بوکا رضا اولمادیلر. صوغشدقلری وقت غلبه اوز طرفلرنده اوله‌چغنی مسلمانلر بیلورلر ایدی. فقط افندمز حضرتلری «مکه» شهرینه وحرم شریف اوزرینه صوغش ایله دگل، بلکه صلح ایله کرمکنی آرزو ایلر ایدی. اوزون ماجرالر صوگنده افندمز حضرتلری «مکه» مشرکلری ایله مصالحه ایتدی وکیله‌سی ییل کلوب عمره ایتمك شرطی ایله قایتوب کتدی. بو واقعه ایسه «بیعت رضوان» و «صلح حدیبیه» دیمکله معروفدر.

مکه‌گه قایتدیغی صوك ایمانه دعوت ایدوب افندمز حضرتلری اطرافده اولان باشلقلره وپادشاهلره مکتوبلر یازدی وایلچیلر یباردی. روم پادشاهی قیصر رسول الله مکتوبنی

وجسارت کوسترمش واصحاب کرام ده آرسلانلر کبی حمله ایتمشلر، مشرکلرگه ده کلی تلفات ویردرمشلردر. اوشبو سبب ایچوندرکه «مدینه» یاننده اولان اوشبو محاربه‌ده، مسلمانلره غالب اولمادقلرینی گوزل بیلوب «مدینه» گه هجوم ایتمك احتمالینی خیاللرینه اولسون کتورمامشلر بلکه قایتوب کتمك چاره‌لرینی کورمشلر ومسلمانلرنك قوغولرندن قورقوب غایت عجله صورتده یورمشلردر.

بشنچی ییل. «احزاب» دیمکله مشهور اولان «خندق» محاربه‌سی اولدی. بونك ایسه قریش عربلری، بنونضیر یهودلری، غطفان قبیله‌لری وغیر چوق قوملر بالاتفاق «مدینه» شهرینه کلمکله شهرنی محاصره ایتدیلر. سلمان الفارسی مشورتنه کوره اهل اسلام، شهرنك اطرافینه خندق (اور) قازمشلر ایدی. ظفر مسلمانلر طرفنده اولوب، دشمانلر تارالوب بتدیلر ویورتلرینه قایتوب کتدیلر.

آلتنچی ییل. افندمز حضرتلری «مکه» گه واروب عمره قیلمك قصدی ایله ١٥٠٠ مقدارنده اولان صحابه‌لر ایله برلکده ذوالقعده آینك «مدینه» دن سفر چیقدی.

ایمانه کلدیلر . « کدید » اسملی یرگه یتدیکنده « مدینه » گه هجرت ایتمکن اولان حضرت عباس، عائله‌سی ایله‌اوچرادی (١). افندمز ایسه عائله‌سینی « مدینه » گه یبارر‌گه و اوزینه برلکده « مکه » گه واررغه قوشدی . « مرالظهران » اسملی یرگه یتدیکلرنده « مکه » لیلرنڭ شمچیلری اولان ابو سفیان بن حرب اوزینڭ ایبدشلری ایله صاقچیلر طرفندن طوتولدیلر وافندمز حضورینه کتورلدیلر. ابو سفیان بو یرده مسلمان اولدی . افندمز حضرتلری ایله برلکده اولان اسلام عسکری هیچ بر مانع فلانغه تصادف ایتمکسزین شهر رمضان ٢١ نچی جمعه کون (میلادی ایله ٦٣٠ ده افرنگی ایله ١٢ نچی وروسی - روسی حساب ایله ٩ نچی ینوارده اوله‌در) ایرته ایله « انا فتحنا » سوره‌سینی اوقودیغی حالده « مکهٔ مکرمه » گه کردی . کعبهٔ شریفه‌نی صنملردن، پوتلردن صافلاتدی ، کعبه‌نڭ ایچینه کردی ؛ چیقدیغی صوڭ ایکی رکعت نماز اوقودی وزمزم صووندن ایچوب کعبهٔ مبارکه یانینه اوطوردی ؛ « ایمدی کندیسینی رنجتمش و طووب اوسدیکی یرندن چیقارغه مجبور ایلامش کیمسه‌لرگه نه کبی حکملر اعلان ایدلنه‌چك ؟ » دیه بتون خلق کوزلرینی

---

(١) حضرت عباس اڭ صوڭغی مهاجردر .

احترام ایله قبول وایلچینیده اکرام ایتدیکی حالده فارس پادشاهی کسری، مکتوب شریفنی پارچه پارچه یرتوب تاشلادی وآیاغی ایله تابتادی. بونی ایشتدیکنده افندمز حضرتلری: «مکتوبی پارچه‌لادیغك کبی الله تعالی ملککی‌ده پارچه پارچه ایتسون!» دیمشدر.

یدنچی ییل. مشهور «خیبر» صوغشی اولوب، بو یرلر اسلام تصرفینه کردی. حبش یورتنده اولان مهاجر صحابه‌لر جعفر بن ابی طالب ایله برلکده قایتدیلر. «حدیبیه» صلحی موجبنچه افندمز حضرتلری ۲۰۰۰ قدر اصحابی ایله «مکه» گه واروب عمره ایتدی وکندیلرینه هر تورلی اهانت وتضییقلر کوسترمش اولان قریش مشرکلری حضورنك سلطنت وشوکتلی بر صورتده کعبهٔ مبارکه نی طواف ایلدی. عمره تمام اولدیغنده تکرار «مدینه» گه قایتدی.

سکزنچی ییل. «مؤته» سفری اولدی. «حدیبیه» صلحنی بوزدقلری سببندن فخر کائنات افندمز حضرتلری شهر رمضان اورتالرنده ۱۰۰۰۰ قدر اصحاب کرام ایله برلکده «مکه» شهرینه یوردی. «ابواء» اسملی قریه‌گه یتدیکلرنده افندمزگه الك الوغ دشمنلق ایدن ذاتلردن ابو سفیان بن الحارث ایله عبدالله بن ابی امیه قارشو کلوب

ویرلدیکی روشده روم عسکرینه اوچرامادیلر و بو کونده حجاز تیمر یولی اوستنده تیمر یول منزلی اولان «تبوك» که یتدیکنده بر قدر استراحت ایلادی، اطرافده اولان بعض خلقلر ایله مصالحه ایتمکله «تبوك» ده مسجد بنا ایتدی و صوکره «مدینه» گه قایتوب کتدی. «مدینه» گه قایتدیغنده ابوبکر الصدیق حضرتلرینی امیر نصب ایتمکله حج ایتمك ایچون «مکه» گه ارسال ایتدی. اسلامده الك ایلك ادا ایدلن فرض حج اشبودر. موسمده حضرت علی طرفندن برائت سوره‌سینك باشی اوقولوب، اسلام احکامی اعلان قیلندی.

اونونچی ییل. بتون جزیرة العرب ایمانه کلمکله بیعت ویرر ایچون هر بر قبیله طرفندن ایلچیلر کلوب طوردی. اوشبو ییل افندمز حضرتلری حج ایله‌چك اولدیغنی ایشدوب یاقین و یراق یرلردن خلقلر «مدینه» گه کلوب طولدیلر و هر بری فخر کائنات افندمز حضرتلری ایله برلکده یورمکنی وعبادت روشلرینی کورمکنی آرزو قیلورلر ایدی.

ذوالقعده‌نك ٢٥نچی شنبه کون اویله‌دن صوك ٩٠٠٠٠ مقدارنده اولان بر جماعت ایله افندمز حضرتلری «مکه» سفرینه چیقدی، زوجات طاهرات هر بری اولنور و یولده

توزأب ، موينلرينی صوزوب قارأب طوررلر ايدی .

ايشته فخر المرسلين افندمز حضرتلری عمومی عفو اعلان ايدوب بتون شهر خلقنی شادلاندردی وهيچ بر آدم بالاسينڭ اقتداری ايرشميه‌چك صورتده عاليجنابلق كوستردی . بوندن صوڭ غايت فصيح ولذتلی صورتده خطبه اوقوب پك كوب احكام شرعيه‌نی بيان بيوردی واثرلی نصيحتلر سويلادی . صوڭره‌ده ايرلردن وآنلر بعدنده خاتونلردن بيعت آلدی . بيعت تمام اولديغی ايله كعبه‌نڭ اوستنه چيقوب حضرت بلال اذان اوقودی . مكهٔ مكرمه‌ده هيچ كيمدن قورقمقسزين قچقروب ايتولمش برنچی اذان اوشبو اولسه كرك . مكه فتح ايدلديكی ايله قريش قبيله‌سی عموما اسلامه كلديلر واولگی عداوت وافتراقلر زايل اولوب ، بر جان وبر تن حكمينه كرديلر ، بر برينه الفت ومحبت اوزرنده عمر سوررگه كرشديلر .

مكه فتح ايدلديكندن صوڭ « حنين » ، « طائف » محاربه‌لری اولدی . اوستنه چيقوب خطبه سويلامك ايچون برنچی دفعه اوله‌رق مدينه مسجدنده منبر ياصالدی .

طقوزنچی ييل . افندمز حضرتلری اصحاب كرام ايله روم خلقلرينه قارشو سفر ايتدی ، فقط ايلكدن خبر

Из фондов Российской национальной библиотеки

بیلدیکی ایله ایکی یاغنده اولان آدملرگه تایانوب مسجد شریفکه چیقدی ، منبرگه اوطوروب غایت اثرلی صورتده نصیحت سویلادی . منبردن کوچوب امام اولهرق اویله نمازینی اوقودی . تکرار منبرگه اوطوروب وعظ ایتدی وتخصیص ایدوب «احد» شهیدلری ایچون استغفار ودعا قیلدی . اشارتلرندن ایسه بوفانی دنیادن ارتحال ایلچگی بیلنور ایدی .

شهر ربیع الاوّل ۱۲ نچی دوشنبه کون (میلادی ایله ۶۳۲ ییل افرنگی ایله ۷ نچی ، رومی وروسی ایله ۵ نچی اییون) ضحی نمازی وقتنده اجل موعودی ایرشوب دنیادن انتقال ایتدی و ایکنچی کون ، وفات اولدیغی اورنی ام المؤمنین حضرت عائشه (رضی الله عنها) حجره‌سنده دفن ایدلدی .

شمدی بو اورن بتون اهل اسلامڭ زیارتگاهی اولان «روضهٔ مطهره» اولوب ، مسجد شریف ایچنده قالمشدر . یاشلری ۶۳ ده اولوب ، ساچ وصقالنده آق توکلر کورلمکن ایدی .

❀ ❀

هر بر منزلده حسابسز اولەرق عرب قبیلەلری قوشلورلر ایدی. ذوالحجه ٤نچی کون «مکه» گه کردی و تماما حج عمللرینی ادا ایتدی. ٩نچی ذوالحجه «عرفات» ده اوقومش خطبەسنده، دین مبین اساسنی تمام بیان ایدوب، خصوصی صورتده خاتونلره مرحمتلی و رعایتلی اولمق حقنده وصیتلر ایلادی.

افندمز حضرتلرینڭ هجرتدن صوڭ الڭ ایلك و الڭ صوڭ قیلمش حجی اوشبو اولدیغندن «حجة الوداع» دیمکله معروف اولمشدر. «مکه» ده ١٠ کون طوردیغی صوڭ «مدینه» گه یوللاندی.

اونبرنچی ییل. فخر الانبیا و سید المرسلین افندمز حضرتلری دنیادن اوتدی و کوکدن کلوب طورمقده اولان وحی نعمتی کیسولدی (انا لله و انا الیه راجعون).

٧

وفات

هجرتدن ١١نچی ییل صفر آینڭ آخرلرنده افندمز حضرتلرننڭ خستەلك بیلنوب تدریج اوزرنده آرتدی. حالی آغرلاندیغی صوڭ خلقلر مسجد شریف گه ییغولدیلر. بونی

درجه‌ده ایمشدرکه قاتیغ صوغش وقتلرنده الڭ بهادر صحابه‌لر ذات شریفلرینه صغنور اولمشلردر. کیم اولسه‌ده اولسون چاقروچی اولدیغنده وارر، صحابه‌لرڭ باغچه‌لرینه کروب یورر، اوطوردیغی وقت باشقه‌سی طرفینه آیاق اوزاتماز، تزلنوب اوطوردیغی وقت تزلری کورشیلرینڭ تزلرندن اوزوب طورماز ایدی. خلقلرڭ سوزلرینه قاتشوب‌سویلر اصحابینڭ حاللرینی صوراشوب و بیلشوب طورر، کوب مشورت ایدر ایدی. حاللرینی صورامق ایچون خسته‌لرڭ یانلرینه وارر، چیتده اولانلرینه خیر دعا قیلور، وفات خبری کلدیکنده قایغرر و: «انا لله . . . . .» اوقور، استغفار و دعا ایلر ایدی. بای ایله یارلینی برابر کورر، عذرنی قبول بیورر، طوغری کلمش کیوملرنی کیار، فقط کولمکنی سویار، کیوملرینی اوزی یامار، باشماقلرینی اوزی تگار، قول تکرمانی ایله اون تارتور، ماچیلرنی آشاتور، مسکینلرنی سویار و آنلر ایله هر وقت صحبت ایلر ایدی. غایت لطیف، فوق‌الحد عفیف وحیانی اولوب، ممکن قدر عفو قیلور، خلقلر اشلادیکلری وقت قاراب طورماز بلکه آنلرغه یاردم قیلور، دوه‌سینی اوزی تشاولار، خلقلرڭ آلدندن یورمکنی یاراتماز ایدی. خاتونلرینه،

٨

اخلاق وسيرتى

فخر كائنات افندمز حضرتلرى اورتا بويلى ، بغداى توسلى ، يوزى گوزل ، آچيق و نورلى ، سيراك صقاللى ، غايت محبتلى ، حليم وصبرلى ايدى . فحش سويلامز ، عيب وذم ايتماز ، درجه‌سندن زياده هيچ شيئى مدحلماز ، خلقلر عجب ايتمش شيلردن تعجب ايدر وتبسم ايلر ، فقط قهقهه ايله كولماز ايدى. خلقلر دنيا سوزى سويلادكلرنده آنلر ايله دنيا سوزى وآخرت سوزى سويلاديكلرنده آخرت سوزى‌سويلر ايدى . غايت‌جومرد اولديغندن صوراوچيلرغه هيچ وقت « يوق ! » ديمامش ، ملكنده دينار ودرهم اولديغى حالده بر تون كچمامش ، صدقه مالى آشامامش ، هديه‌نى كير و قايتارمامشدر . بر كشى كلوب كورشديكى وقت اول كشى قولنى آلماديغنده قولينى آلماز ايدى . كوبراك آشى‌خرما ايله صو اولوب ، فقط هيچ وقت طويارلق درجه‌ده آشامامش، حجره‌سنده بعض وقتلر اوت ياندرلماديغى حالده آيلر كچر اولمشدر . شجاعت وجسارتى شول

افندمز حضرتلری اوشبو اوغلی اسمی ایله «ابو القاسم» دیه کنیه‌لنمشدر.

عبدالله، «طیب» و «طاهر» دیه لقبلنور ایدی. بو هم صبی ایکن وقتنده «مکه» ده وفات ایتدی.

زینب. افندمزڭ الڭ ایلك بالاسی اولوب ۳۰ یاشنده ایکن وقتنده دنیاغه کلمشیدی. «مدینه» گه هجرت ایتدیکی صوڭ هجرتدن ۸ نچی ییل وفات ایتدی. حضرت خدیجه طوغمه سی اولان هاله بنت خویلد اوغلی ابو العاص لقیط بن ربیع نکاحنده ایدی.

رقیه. ایکنچی قزی اولوب، رسالت کلمازدن مقدم ابولهب‌ڭ عتبه اسملی اوغلینه نکاح ایدلمشیدی. «تبت یدا ابی لهب» سوره‌سی نازل اولدیغی صوڭ ابولهب تکلیفی اوزرینه زفاف اولنمازدن مقدم اوغلی عتبه طلاق ایتدی. بوندن صوڭ حضرت عثمان بن عفان اوزرینه نکاح اولندی. «بدر» مظفریتی خبری کلدیکی وقت وفات ایتدی. قبری «مدینه» ده‌در.

ام کلثوم. افندمزڭ اوچنچی قزی اولوب نبوتدن مقدم ابولهب‌ڭ عتیبه اسملی اوغلینه نکاح ایدلمشیدی. بو هم ابولهب تکلیفی اوزرینه زفافدن مقدم طلاق ایدلدی.

خادملرينه، عائله و اتباعنه عمرنده بر مرتبه صوقمامش و آغر سوز ايلهده خطاب ايتمامش، يخشيلق ايله يورار، يمان نرسهلردن شوملانماز، حلالدن نه اولسهده آشار و ايچار، قاباق آشينى سويار. «سوتدن آرتق ايچملك يوق» دييور ايدى. اوطوروبده آياق اوزرهده ايچار، مباح اوينلردن منع ايتماز، اورنى ايله لطيفهده سويلر. كوب وقت دوشنبه و پنجشنبه كونلرنده روزه اولور، كافرلر حقنده هدايت ايله دعا قيلور ايدى.

٩

بالالرى

افندمز حضرتلرينك صلبى بالالرى اوشبونلردر:
قاسم، عبد الله، زينب، رُقَيَّه، ام كلثوم، فاطمه، ابراهيم.

ابراهيمدن باشقهلرك آنالرى ام المؤمنين حضرت خديجه اولوب، ابراهيم آناسى ده «ماريه» اسمنده قبطى بر جاريه ايدى.

قاسم. رسالت كلمازدن ايلك «مكه» شهرنده دنياغه كلوب ايكى ياشندن اوزديغى صوك وفات ايتدى. فخر كائنات

ابوالعاص لقيط بن ربيع ايدى . على، بالغ اولديغى وقتلرنده وفات اولدى . امامه ، حضرت فاطمه وفات اولديغنده حضرت على اوزرينه وآنك شهادتى صوڭنده مغيره بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب اوزرينه نكاحلندى . وبوندن يحيى اسمنده بر اوغلى اولديغى صوڭ وفات ايتدى .

عبدالله‌ك آناسى حضرت رقيه وآتاسى‌ده حضرت عثمان بن عفـان اولوب حبش يورتنده طوردقلرى وقت دنياغه كلمشيدى ٦ ياشلرنده وقت اويناب يورديكنده كوزلرينى اته‌چ چوقودى وشوندن جراحتى آزوب وفات اولدى .

حسن ، حسين ، زينب، ام كلثوم لرك آنالرى حضرت فاطمه وآتالرى‌ده امير المؤمنين حضرت عليدر .

حسن ، هجرتدن ٣ نچى ييل شهر رمضانده «مدينه» ده دنياغه كلدى . ياشى ٣٧ وقت پدر محترملرى شهادتنده هجرتدن ٤٠ نچى ييل «كوفه» شهرنده مسند خلافته چيقدى . ٧ آى قدر حكومت سورديكندن صوڭ مسلمانلرك قانلرينى آغزمقدن صاقلانمق ايچون معاويه ايله محاربه ايتمكسزين خلافتنى آڭا ترك ايتدى . ٤٦ ياشنده و٤٩ تاريخنده يالان وعده‌لره انابت ايتمش خاتونى جعده بنت الاشعث طرفندن آغولانوب وفات ايتدى . قبرى «مدينه» ده «جنت البقيع» ده در .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

طوغمه سی رقیه دن صوڭ حضرت عثمان اوزرینه نكاح اولندی. هجرتڭ ۹ نچی ییلنده وفات اولدی.

فاطمه. افندمزڭ الڭ كچوڭ قزی اولوب ٤١ نچی یاشنده وقت دنیاغه كلمشیدی. ١٦ نچی یاشنده حضرت علی بن ابی طالب اوزرینه نكاح ایدلدی وفخر عالم افندمز حضرتلری وفاتندن ٦ آی صوڭ ارتحال ایلدی. رسالتپناه افندمز حضرتلرینڭ اوزندن صوڭ قالمش ونسلی تارالمش بالاسی، یالڭز اوشبودر.

ابراهیم. مدینه ده هجرتدن ۸ نچی ییل دنیاغه كلوب ۲ یاش طولمازدن مقدم وفات اولمشدر، وفاتنده رسول اكرم حضرتلرینڭ مبارك كوزلرندن یاشلری تامدیغی و: «ای ابراهیم سنڭ فراقڭ ایچون بزلر محزون اولدق!» دیدیكی مرویدر.

١٠

تورونلری

افندمز حضرتلرینڭ تورونلری بونلردر: علی، امامة، عبدالله، حسن، حسین، زینب، ام كلثوم.

علی ایله امامه نڭ آنالری حضرت زینب وآتالری ده

١١

زوجات طاهرات

زوجات طاهرات امهات المؤمنين جملهسی ١١عدد اولوب بونلردر :

١) خديجه بنت خويلد. جاهليت عصرنده « طاهره » دیمکله شهرت اولمشیدی. صوگره افندمزه واروب اسلام دیننه نصرت ویردیکی مناسبت ایله اهل اسلام طرفندن «الکبری» دیه لقبلنمشدر. ایلك وقتده ابو هاله هند هم عتیق بن عائذ نام ذاتلرغه واروب هند و هاله اسمنده اوغللری و هند اسمنده بر قزی اولمشیدی. ٦٥ یاشنده وفات اولوب «مکه» ده «حجون» ده دفن اولندی. افندمز حضرتلری بونك ایله ٢٥ییل مقداری برلکده طوردی واوستنهده هیچ بر خاتون نکاح ایتمادی. هر وقت بونی صاغنوب سویلر، قوی فلان بوغازلادیغی وقت آلوشلر کیسوب حضرت خدیجهنك دوستلرینه یبارر ایدی. بر قارتچقنی پك حرمت ایتدیکینه تعجب ایدوچیلرگه افندمزده: «اول بزلرگه خدیجه وقتنده کلور ایدی» دیدیکی مرویدر.

٢) سوده بنت زمعه. کندینك عمزادهسی سکران بن

حسین، حضرت حسندن ۲۲ آی مقداری کچوك ایدی. حضرت علی شهادتندن صوڭ ۴۱ تاریخنده «مدینه» شهرینه قایتدی. «کوفه» خلقی طرفندن خلیفه‌لك ایچون دعوت ایدلنوب تکرار عراقه واردیغی وقت شامده اولان یزید بن معاویه‌گه تابع اولان عراق عسکری قارشوسینه چغوب یولینی باغلادیلر. محاربه اولوب ۷۲ عدد اتباعی ایله برلکن ۵۵ یاشنده شهید اولدی. بونلر آراسنده یالگز حضرت فاطمه بالالرندن ۱۷ کیمسه واردر. اوشبو بیوك مضیبت ۶۱نچی ییل ۱۰ نچی محرمده اولمشدر. جسم مبارکلری «کربلا» اسملی اورنده مدفوندر.

زینب، کندینڭ عمزاده‌سی عبدالله بن جعفر ایله نکاحلندی، علی، عون اکبر، عباس، محمد، ام کلثوم اسمنده بالالری اولمشدر.

ام کلثوم، امیر المؤمنین عمر بن الخطاب اوزرینه وبونڭ شهادتنده عمزاده‌سی عون بن جعفر اوزرینه نکاح اولندی. حضرت عمردن زید ایله رقیه اسمنده بالالری واردر.

٦) ام حبیبه بنت ابی سفیان . ایلك زوجی عبدالله بن جحش ایله برابر حبشه هجرت ایتدیکنده زوجی اوراده نصرانی اولدی . ام حبیبه‌ده اسلامنده ثبات اوزرنده آیرلوب قالدی . حبش یورتنده ایکن وقتنده افندمز اوزرینه نکاح اولندی . ٤٤ تاریخنده مدینه‌ده وفاتدر .

٧) زینب بنت جحش . زید بن حارثه‌دن طلاق ایدلدیکی صوڭ رسول اکرم افندمز طرفندن نکاح ایدلدی . ٥٣ یاشنده ٢٠ تاریخنده وفاتدر .

٨) زینب بنت خزیمه . اولگی زوجی عبدالله بن جحش « احد » محاربه‌سنده شهید اولدیغنده افندمز ایله ازدواج ایتدی ، یالڭز ایکی یا که اوچ بیل طوروب وفات اولدی .

٩) میمونه بنت الحارث . افندمز طرفندن الڭ صوڭ نکاح ایدلمش خاتوندر . اولگی زوجی ابو رهم بن عبد العزی ایدی . ٥١ تاریخنده ارتحال ایتمشدر .

١٠) جویریة بنت الحارث . « مریسع » محاربه‌سنده اسیر آلندیغی صوڭ افندمز طرفندن آزاد وصوڭره نکاح اولندی . ٦٥ یاشنده ٥٦ تاریخنده وفاتدر .

١١) صفیة بنت حییّ . خیبر محاربه‌سنده اسیر آلنوب

عمرو نكاحنده اولوب زوجی ایله برلكده حبشه هجرت ایتمشیدی. زوجی حبشده و ایكنچی روایته كوره مكه‌گه قایتوب وفات (١) ایتمه‌سی حضرت خدیجه وفاتنه مصادف اولدیغندن افندمز حضرتلرینه نكاح اولندی.

٣) عائشه بنت ابی بكر الصدیق. سوده بنت زمعه صوكنده نكاح ایدلنوب افندمز ایله یالگز ٩ییل طوردی و ١٨یاشنده اولدیغی حالده طول قالدی. ٦٦یاشنده ٥٨ تاریخنده شهر رمضانده وفات اولمشدر.

٤) حفصه بنت عمر. زوجی خنیس بن حذافه وفاتنك افندمز حضرتلرینه نكاح ایدلدی. ٦٠ یاشنده ٤٥ تاریخنده وفاتدر.

٥) ام سلمه هند بنت ابی امیه. ایلك زوجی ابو سلمه بن عبدالاسد ایله برابر حبشه هجرت ایتمشلر ایدی. آندن قایتدقلرنده زوجی وفات ایتمكله افندمز حضرتلرینه نكاح ایدلدی. ٨٤یاشنده ٦٣ تاریخنده وفات اولمشدر.

---

١) ابن جریر كندینك تاریخنده. ابن‌الاثیر هم «الكامل» نده بونك حقنك «فتنصر بها» دیدیكلری حالك ابن‌الاثیر «اسدالغابه» سنك اصحاب كرام زمره‌سندن عد ایلمشدر. ظن ایدرسه‌م ابن جریر تاریخنك سهوناسخ اولمش و «الكامل» ده شوكا متابعت ایدلمشدر. ابن عبدالبر حضرتلری هم صحابه‌لر عدادندن ذكر ایتمشدر. (الاستیعاب ج ٢ص ٣٢٤)

Из фондов Российской национальной библиотеки

عباس ایمان ایله مشرف اولوب «مدینه» گه هجرت ایتدیلر. ابوطالبڭ ایمانه کلوب کلمادیکی حقنده خلاف واردر(١).

حارث. بونڭ بالالری بونلردر : ١) نوفل ، «بدر» محاربه‌سنده مسلمانلر طرفندن اسیر آلندی وصوڭره ایمانه کلوب، بیوك صحابه‌لردن بری اولدی. هاشم اوروغندن مسلمان اولان ذاتلرڭ الڭ قارتلری بودر. ١٥ تاریخنده «مدینه» ده وفات ایتدی. ٢) امیه ، ٣) ابوسفیان ، بو ذات افندمز حضرتلرینه فوق العاده اذیت ویرنلردن بری ایدی. فصیح شـاعر اولدیغندن افندمز حضرتلرینی هجو ایدوب بیتلر سویلامشدر. صوڭره‌دن اسلامه کروب ایمان ازلیسنی اظهار ایتدی. اعتذار مقامنده شعرلر سویلادی. حضرت عمر زماننده ارتحال ایلدی. ٤) عبدالله ، اصل اسمی عبد شمس اولدیغی حالده اسلام قبول ایتدیگی صوڭ رسول الله طرفندن عبدالله دیه اسمی تبدیل ایدلدی. ٥) ربیعه ، حضرت عمر زماننده وفاتدر. ٦) اَرْوی ، زوجی ابو وداعة السهمی دن مُطَّلِب ، ابوسفیان اسمنده بالالری

---

(١) بو مسئله‌نی بیلمك ایله شریعت تکلیف ایتمادیکی سببندن فضولی اوله‌رق مداخله ایدرگه لزوم یوقدر. رسول اکرم حضرتلری اقرباسی حقنده (قوتلی بر دلیل اولمادیغی حالده) فنا سوزلر سویلمك ادب وتربیه گه منافی اولسه کرك.

Из фондов Российской национальной библиотеки

رسول اکرم طرفندن آزاد و نکاح ایدلدی. ٥٠ تاریخنده وفات اولدیغی مرویدر.

بونلردن صفیه، بنو اسرائیل قومندن؛ خدیجه، سوده، عائشه، حفصه، ام سلمه، ام حبیبه قریش قبیله‌سندن؛ قالانلرنی ده باشقه عرب نسلندن ایدیلر: حضرت خدیجه ایله زینب بنت خزیمه رسول اکرمدن مقدم وفات اولوب باشقه‌لرده صوگره‌سینه قالدیلر. کندیندن صوڭ الڭ مقدم وفات اولان خاتونی ده زینب بنت جحش ایدی. حضرت عائشه‌دن باشقه‌لری طول حاللرنده نکاح اولنمشلردر.

١٢
عملری

افندمز حضرتلرینڭ آتاسی ایله بر طوغمه ایر قارنداشلری بونلردر: حارث، ابوطالب، زبیر، عبدالكعبة، غیداق، ضرار، ابولهب، حمزه، عباس.

عبدالمطلبڭ ١٠ اوغلی اولوب بیوکلری حارث والڭ کچوکلری حضرت عبدالله ایدی. بونلردن یالکز ابوطالب، حمزه، عباس، ابولهب رسالت وقتنه ایرشدیلر. أبولهبڭ خسارتی حقنده قرأن شریف نازل اولدی، حمزه ایله

زبیر. آتاسی عبد المطلب وفاتندن صوڭ «حلف الفضول» جمعیتنده حاضر اولمشیدی. قانغی تاریخده وفات ایتدیکی آچیق معلوم دگلدر. بالالری بونلردر: ١) عبدالله، «اجنادین» محاربه‌سنده شهید اولدی. رسول اکرمدن ٣٠ یاشنده قالمشیدی. ٢) ام حکیم صفیه، ٣) ضباعه، مقداد بن عمر اوزرینه نکاحلندی وعبد الله، کریمه اسمنده بالالری اولدی.

عبدالکعبة. «المُقَوَّم» دیمکله شهرتی و هند اسمنده بالاسی اولدیغی مرویدر.

غیداق. نوفل اسمنده اولوب «حَجْل» دیمکله معروف ایدی. مره اسمنده بالاسی اولمشدر.

ضرار. اسلامه کلمازدن مقدم یاشلگنده وفات ایتدی.

ابولهب. اصل اسمی عبدالعُزّی اولوب، نبوت کلدیکی صوڭ افندمز حضرتلرینه قاتیغ دشمن اولدی و چوق جفا کوستردی. «بدر» محاربه‌سنده مسلمانلرڭ غالب اولدقلری خبرینی ایشتدیکنده متأثر اوله‌رق خسته‌لندی واوشبو کدری ایله وفات ایتدی. بالالری بونلردر: ١) عتبه (١)،

(١) قاضی بیضاوینڭ اوشبو عتبه حقنده «وقد افترسه الاسد فی طریق الشام» دیدیکینڭ سببی معلوم اولمادی. دلائل النبوة که مراجعت اولنه. ج ٢ ص ١٦٢. عتیبه اسمنده دخی بر اوغلی اولدیغی مرویدر.

واردر. اميرالمؤمنين حضرت على شهيد اولديغنده بوخاتون سلامت ايدى.

ابوطالب. حضرت عبدالله و زبير ايله بر آنادن اولوب «فجار» صوغشـنده آلديغى بر جراحتدن آقسـاق اولوب قالمشيدى. عبد المطلب وفاتنده افندمزنى كندى خانه سينه آلوب تربيه ايتدى. غايت بليغ سوزلى، شعرسويلرگه ماهر اولوب، عرب خلقى آراسنده اعتبارى كامل ايدى. مكه مشركلرندن افندمز حضرتلرينى حمايت ايدر و كوب فدا كارلقلر كوسترر، اسلام دیننه كرمك ايله خلقلرنى ترغيب ايلر، افندمزڭ الله تعالى جانبندن مبعوث حق پيغمبر ايديكنى سويلر ايدى. ياشى ٨٠ دن اوزوب هجرتدن ٣ ييل ايلك وفات اولدى. بالالرى بونلردر: ١) على المرتضى اميرالمؤمنين. ٢) طالب، اسلامه كلمازدن وفات ايتديكى، شويله ايسه‌ده افندمزحضرتلرينى مدح ايدوب اشعارسويلاديكى مرويدر. ٣) عقيل، معاوية خلافتى زماننده وفاتدر. ٤) جعفر، حضرت عليدن الوغ اولوب «مؤته» محاربه‌سنده شهيد اولدى. ٥) ام هانئ فاخته، هبيرة بن ابى وهب خاتونى اولوب، هانئ، عمر، يوسف، جعده اسمنده بالالرى وار ايدى. ٦) جمانه، عمزاده‌سى سفيان بن الحارث نكاحنده ايدى.

Инфофонд Российской Национальной библиотеки

افندمز حضرتلرندن بیوك ایدی. بالالری بونلردر: ۱) عماره، ۲) امامة (ام ورقه)، سلمة بن ابی سلمه نکاحنده ایدی. ۳) فاطمه (ام الفضل) ٤)، عتیبه، اسلامه کلمادیکی مرویدر. ٥) یعلی، حضرت حمزه نڭ عقبی منقرضدر.

عباس. ضرار ایله بر آنادن اولوب افندمز حضرتلرندن أیکی اوچ یاش مقداری الوغ ایدی. «مکه» ده وقتده اسلامه کلمش ایسه ده مشرکلردن قورقوب حالینی یاشروب یوردی و «مکه» فتح ایدلدیکی کون اظهار ایتدی. ۸۸ یاشلرنده ۳۳ تاریخنده «مدینه» ده وفات اولدی. اوغللری بونلردر: ۱) فضل، معتبر صحابه لردن اولوب ام کلثوم اسملی قزی (۱) حضرت حسن بن علی المرتضی اوزرینه وآندن صوڭ ابوموسی الاشعری اوزرینه وارمشدر. ۲) عبدالله، الڭ عالم صحابه لرڭ بری اولوب، أفندمز وفاتنده آنچق ١٤ یاشنده قالمشیدی. «طائف» شهرنده منفی اولدیغی حالده ٦٨ تاریخنده ٧٤ یاشنده وفات ایتدی. عباسی خلیفه لرینڭ بابالری اوشبو ذاتدر. ۳) عبیدالله، قبری «مدینه» ده اولوب، نسلی کیسولمشدر. ٤) قثم،

(۱) اسدالغابه واستیعاب ده بویله ذکر ایدلدیکی حالده اسدالغابه ایکنچی بر اورنده بو خاتوننی عباس قزی اولمق اوزره روایت ایلر. اسدالغابة. ج ۴ ص ۱۸۳. ج ٥ ص ٦٠٣.

٢) معتب ، هر ایکیسی مکه فتح ایدلدیکی کون اسلامه کلدیلر و بونك سببندن افندمز حضرتلری زیاده مسرور اولمشدر . ٣) دره ، « مدینه » گه هجرت ایدوب اسلامه کلدی . مدینه خاتونلرینك ابولهب نی کیمستوب سویلادیکلرینی ایشتدیکنده افندمز حضرتلری مسجدده : « عجبدرکه بنم قریبلرمی رنجتوب سوز سویلیانلر وار ، بن البته ممکن قدریاقینلرمی شفاعتمدن محروم ایتمیه چکم ! » دیمشدر (١) . بعضیلر بونك اسمینی «سبیعه» صورتنده یازمشلر . حارث بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب ایله نکاحلندی ، عقبه ایله ولید اسمنده بالالری اولدی .

حمزه . ابولهب جاریه‌سی ثویبه سوتنی ایمدیکی جهتدن رسول اکرم حضرتلری ایله سوت طوغمه‌سی اوله‌در . رسالت کلدیکینك اوچونچیییلنده ایمانه کلوب بونك سببندن اسلام دینی ومسلمانلر خیلی قوت کسب ایتدی . ٥٩ یاشنده «احد» محاربه‌سنده شهید اولمشدر . یاشی

---

(١) قرأن شریفده ابولهب وخاتونینك معذب اوله‌چقلری وبو یوزدن هلاك اولدقلری ذکر ایدلمش ایسه‌ده عذابده منگو قالاچقلرینه واصلا ایمان کتورمیه‌چکلرینه قطعی صورتده دلالت ایدن شی یوقدر دییورلر . (یفعل الله مایشاء ویحکم ما یرید) .

امیمه . (١) جحش بن یعمر نکاحنده اولوب بالالری بونلردر : ١) عبدالله، «احد» محاربه‌سنده شهید اولدی . ٢) عبیدالله ، زوجات طاهراتدن ام حَبیبه نـڭ اولگی زوجی ایدی . ٣) ابواحمد عبد ، صوقر و شاعر بر ذات اولوب پك مقدم اسلامه کلدی وصوڭره «مدینه» گه هجرت ایتدی . ٤) زینب ، ام المؤمنین زینب بنت جحش (رضی الله عنها)در . ٥) ام حبیبه، عبدالرحمن بن عوف خاتونی ایدی. ٦) حمنه ، زوجی مصعب بـن عمیر « احد » محاربه سنده شهید اولدیغنده طلحة بن عبیدالله اوزرینه واردی وبوندن محمد و عمران اسمنده اوغللری وار ایدی .

بَیضاء ام حکیم . عبدالله حضرتلری ایله ایـکیز اوله‌رق دنیاغه کلدی . کریز بن ربیعه نکاحنده ایدی . بالالری بونلردر : ١) اروی ، صحابیه بر خاتون اولوب امیرالمؤمنین عثمان بن عفان آناسیدر . عفان وفاتـنده ابومعیط عقبه گـه واردی و بوندن ولید ، خالـد، عماره ، ام کلثوم اسمنده بالالری اولدی . ٢) عامر ، مکه فتح‌کونی اسلامه کلدی .

---

(١) طبعخانه‌خطاسی اولسه کرك، بونڭ ترجمه‌سی سویلاندیکی یرده اسدالغابه ده یاڭلشق وار. ج ١ ص ٢١ .

قبری «سمرقند» ده اولوب بو کونده «شاه زنده» دیمکله معروفدر. ٥) عبدالرحمن ، ٦) معبد ، افریقا محاربه‌لرنك شهید اولدی. ٧) حارث ، ٨) کثیر ، ٩) عون ، ١٠) تمام.

١٣
عمه‌لری

افندمز حضرتلرینك آتاسی ایله بر طوغمه قز قارنداشلری بونلردر: عاتکه أُمیمه، بیضاء، برّه، صفیه، اروی. بونلردن صفیه، اسلامه کلوب «مدینه» گه هجرت ایتدی، اما اروی ایله عاتکه نك اسلامنده خلاف واردر. بونلردن باشقه‌لری اسلام عصرینه یتشمادیکلری ظن اولنور.

عاتکه. ابو امیة بن المغیرة المخزومی نکاحنده اولوب «بدر» محاربه سی کونلرنده «مکه» ده سلامت ایدی. بالالری بونلردر: ١) زهیر ، ٢) عبدالله ، بو ذات ایلك وقتنده افندمز حضرتلرینه قاتیغ بر دشمن اولوب، ضررلر کتوردی ایسه ده صوکره دن اسلامه کلدی و «طائف» محاصره سی وقتنده شهید اولدی.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

١٤

خلیفه لر

فخر کائنات افندمز حضرتلری وفاتندن صوڭ خلیفه‌لك ایدن ذاتلر اوشبونلر در.

١) ابوبکر الصدیق عتیق بن ابی قُحافة عثمان (١). افندمز حضرتلری وفاتنده خلافت ایله بیعت ویرلدی. یاشی ٦٠ ده ایدی. ٣ییلدن زیاده طوروب ١٣ تاریخنڭ ٢٠ نچی جمادی الاخری ده وفات ایتدی.

٢) عمر بن الخطاب. حضرت ابوبکر وفاتنده بیعت ویرلدی، یاشی ٥٢ ده ایدی. ١٠ ییلدن زیاده طوروب ٢٣ تاریخنڭ ذوالحجه آخرنده «مدینه» ده شهید ایدلدی.

٣) عثمان بن عفان. حضرت عمر صوڭنده خلیفه اولوب ١٢ ییلدن آزراق طوردی و٥٣ تاریخی ذوالحجه ١٨ نـده شهید ایدلدی. بو وقت یاشی ده ٨٢ ده ایدی.

٤) علی بن ابی طالب. حضرت عثمان صوڭنده خلیفه اولوب «کوفه» مسجدنڭ ایرته نمازنده عبدالرحمن بـن

(١) فتح مکه کوننده مسلمان اولدی و اوغلی ابوبکرالصدیق وفاتنده میراثنی آلدی. خلیفه اولان اوغلندن میراث آلمش ذات بوندن باشقه یوقدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

بَرّه . عبدالاسد بن هلال وآندن صوڭ ابورهم بن عبدالعزى اوزرينه نكاح ايدلمشيدى . بالالرى بونلردر:

١) ابوسلمه عبدالله بن‌عبدالاسد، ابولهب جاريه‌سى اولان ثويبه سوتنى ايمديكى سببلى رسول اكرم حضرتلرى ايله سوت طوغمه‌سى اوله‌در . «احد» صوغشنده آلمش جراحتندن وفات ايتدى . ام المؤمنين ام سلمه (رضى الله عنها) نڭ ايلك زوجيدر . ٢) ابوسبره بن ابى رهم ، پك ايلك اسلامه كلدى و حضرت عثمان خلافتى كونلرنده وفات ايتدى .

صَفيّه . حارث بن حرب وآنـڭ و فاتنده حضرت خديجه طوغمه‌سى عوام بن خويلد اوزرينه نكاح ايدلدى . ٧٣ ياشنده، ٢٠ تاريخنده «مدينه» ده وفات اولدى. بالالرى بونلردر: ١) زبير بن العوام، اسماء بنت ابى بكر الصديق زوجى و « مكه » ده خلافت ايدن عبدالله بن الزبيرڭ آتاسى اوله‌در. ٦٧ ياشنده، ٣٦ تـاريخنده شهيد اولدى . ٢) سائب، ٣) عبدالكعبة.

أَرْوَى . عمير بن وهب و آندن صوڭ كلدة بـن هاشم اوزرينه نكاحلندى . بالالرى بونلردر: ١) طليب بن هاشم، ايزگو صحابه‌لردن اولوب «اجنادين» محاربه‌سنده شهيد اولدى . ٢) فاطمة بنت هاشم .

رساله‌ده ذکر ایدلمش اسملر :

آ

آمنه بنت وهب - ٧ - ٨ -
٩ - ١٠

ا

ابراهیم علیه السلام - ٧
ابراهیم بن رسول الله - ٤٠ - ٤٢
ابو اُحمد عبد بن جحش - ٥٥
ابو امیه بن المغیره - ٥٤
ابو بکر - ١٥ - ٢٢ - ٢٣
- ٢٤ - ٢٨ - ٣٥ - ٥٧
ابوذر الغفاری - ١٦
ابورهم بن عبد العزی - ٤٧
- ٥٦
ابو سبرة بن ابی رهم - ٥٦
ابو سفیان بن ابی وداعه - ٤٩
ابو سفیان بن الحارث - ٣٢ - ٤٩
ابو سفیان بن حرب - ٣٣
ابو سلمه عبد الله بن عبد الاسد
- ١٦ - ٤٦ - ٥٦
ابو طالب - ١١ - ١٢ - ١٨ - ١٩
- ٤٨ - ٥٠

ابو العاص لقیط بن ربیع
- ٤١ - ٤٣
ابو لهب - ٩ - ١٧ - ١٩ - ٤١
- ٤٨ - ٥١ - ٥٢ - ٥٦
ابو موسی الاشعری - ٥٣
ابو وداعة السهمی - ٤٩
ابو هاله هند - ٤٥
اروی بنت الحارث - ٤٩
اروی بنت عبد المطلب
- ٥٤ - ٥٦
اروی بنت کریز - ٥٥
اسماء بنت ابی بکر - ٥٦
اسماء بنت عمیس - ١٨
اسماعیل علیه السلام - ٧
امامة بنت ابی العاص - ٤٢ - ٤٣
ام ایمن - ١١ - ١٥
ام جمیل بنت حرب - ١٩
ام حبیبه - ١٨ - ٤٧ - ٤٨ - ٥٥
ام حبیبه بنت جحش - ٥٥
ام حکیم صفیه بنت زبیر - ٥
ام سلمه هند - ١٦ - ٤٦
- ٤٨ - ٥٦

Из фондов Российской национальной библиотеки

ملجم طرفندن قلچ ایله اورلوب شهید ایدلدی . ۴۰ تاریخی رمضان شریف آینده ایدی . مرقدی نجف اشرفده‌در .

۵) حسن بن علی المرتضی . والد ماجدی صوکنده ۷ آی مقداری خلیفه اولوب صوکره‌ده خلافتنی ترك وسعادت ابدیه نی اختیار ایتدی .

Из фондов Российской национальной библиотеки

حلیمه بنت ابی ذوئب ـ ٩
حمزه بن عبد المطلب ـ ١٢
ـ ٢٩ ـ ٤٨ ـ ٥٢
حمنه بنت جحش ـ ٥٥

خ

خالد بن عقبه ـ ٥٥
خدیجه بنت خویلد ـ ١٣
ـ ١٥ ـ ١٨ ـ ١٩ ـ ٤٠ ـ ٤١
ـ ٤٥ ـ ٤٦ ـ ٤٨ ـ ٥٦
خنیس بن حذافة ـ ٤٦

د

دره بنت ابی لهب ـ ٥٢

ر

ربیعه الحارث ـ ٤٩
رقیه بنت رسول الله ـ ١٦ ـ ٤٠
ـ ٤١ ـ ٤٢ ـ ٤٣

ز

زبیر بن عبد المطلب ـ ١٢
ـ ١٦ ـ ٤٨ ـ ٥٠ ـ ٥١
زبیر بن العوام ـ ١٥ ـ ٥٦
زید بن حارثه ـ ١٥ ـ ٢٠
ـ ٢٢ ـ ٤٧

زهیر بن ابی امیه ـ ٥٤
زینب بنت جحش ـ ٤٧ ـ ٤٨
ـ ٥٥
زینب بنت خزیمه ـ ٤٧ ـ ٤٨
زینب بنت رسول الله ـ ٤٠
ـ ٤١ ـ ٤٢
زینب بنت علی ـ ٤٢ ـ ٤٣ ـ ٤٤

س

سائب ـ ٥٦
سبیعه (دره)
سعد بن ابی وقاص ـ ١٦
سفیان بن الحارث ـ ٥١
سکران بن عمر ـ ٤٥
سلمان الفارسی ـ ٣٠
سلمة بن ابی سلمة ـ ٥٣
سوده بنت زمعه ـ ٤٥ ـ ٤٦ ـ ٤٨

ص

صفیه بنت حیی ـ ٤٧ ـ ٤٨
صفیه بنت عبد المطلب ـ ٥٤
ـ ٥٦
صهیب الرومی ـ ١٦ ـ ٢٢

ض

ضباعه بنت زبیر ـ ٥١

Из фондов Российской национальной библиотеки

ام الفضل (فاطمه)
ام كلثوم بنت رسول الله
- ٤٠ - ٤١
ام كلثوم بنت عبدالله - ٤٤
ام كلثوم بنت عقبه - ٥٥
ام كلثوم بنت على - ٤٢ - ٤٣
- ٤٤
ام كلثوم بنت فضل - ٥٢
ام ورقه (امامه)
ام هانیء فاخته بنت ابى طالب
- ٥٠
امامة بنت حمزة - ٥٣
اميمه بنت عبد المطلب
- ٥٤ - ٥٥
اميه - ٤٩

ب

بحيرا (راهب) - ١١
بره بنت عبد المطلب - ٥٤
- ٥٦
بلال - ٢٤
بيضاء ام حكيم بنت عبد
المطلب - ٥٤ - ٥٥

ت

تمام بن عباس - ٥٤

ث

ثويبه - ٩ - ٥٢ - ٥٦

ج

جحش بن يعمر - ٥٥
جعده بنت الاشعث - ٤٣
جعده بنت ابى هبيره - ٥٠
جعفر بن ابى طالب - ١٨
- ٣٢ - ٥٠
جمانه بنت ابى طالب - ٥٠
جويريه بنت الحارث - ٤٧

ح

حارث بن حرب - ٥٦
حارث بن عباس - ٥٤
حارث بن عبد العزى - ٩
حارث بن عبد المطلب - ٤٨
- ٤٩
حارث بن نوفل - ٥٢
حجل (غيداق)
حسن بن على - ٤٢ - ٤٣ -
٤٤ - ٥٣ - ٥٨
حسين بن على - ٤٢ - ٤٣
- ٤٤
حفصه بنت عمر - ٤٦ - ٤٨

Из фондов Российской национальной библиотеки

عبيدالله بن عباس - ٥٣
عتبه بن ابى لهب - ٤١-٥١
عتيبه بن ابى لهب - ٤١
عتيبه بن حمزه - ٥٣
عتيق بن عائذ - ٤٥
عثمان بن عفان - ١٥ - ١٦ - ٣١ - ٤١ - ٤٢ - ٥٥ - ٥٦ - ٥٧
عدنان - ٧
عقبه بن ابى معيط - ١٩-٥٥
عقبه بن الحارث - ٥٢
عقيل بن ابى طالب - ٥٠
على بن ابى العاص - ٤٢-٤٣
على - ١٥ - ٢٢ - ٢٤ - ٣٥ - ٤٢ - ٤٣ - ٤٤ - ٥٠ - ٥٧
على بن عبدالله - ٤٤
عماره - ٥٥
عمارة بن حمزه - ٥٣
عمران بن طلحه - ٥٥
عمر بن ابى هبيره - ٥٠
عمر بن الخطاب - ٤٤ - ٤٩ - ٥٧
عمير بن وهب - ٥٦
عوام بن خويلد - ٥٦
عون بن جعفر - ٤٤
عون بن عباس - ٥٤
عون بن عبدالله - ٤٤

غ

غيداق بن عبدالمطلب - ٤٨ - ٥١

ف

فاطمه بنت حمزه - ٥٣
فاطمه بنت رسول الله - ٤٠ - ٤٢ - ٤٣ - ٤٤
فاطمه بنت هاشم - ٥٦
فضل بن عباس - ٥٣
فهر بن مالك - ٨

ق

قاسم بن رسول الله - ٤٠
قثم بن عباس - ٥٣

ك

كثير بن عباس - ٥٤
كريز بن ربيعه - ٥٥
كريمه بنت مقداد - ٥١
كلده بن هاشم - ٥٦

م

مارية القبطيه - ٤٠

Из фондов Российской национальной библиотеки

ضرار بن عبدالمطلب - ٤٨
- ٥١ - ٥٣

ط

طالب بن ابی طالب - ٥٠
طاهر (عبدالله)
طلحه بن عبیدالله - ١٦ - ٥٥
طلیب بن هاشم - ٥٦
طیب (عبدالله)

ع

عاتکه بنت عبدالمطلب - ٥٤
عامر بن فهر - ٢٤
عامر بن کریز - ٥٥
عائشه - ٣٧ - ٤٦ - ٤٨
عباس بن ابی طالب - ١٢
- ٣٣
عباس بن عبدالله - ٤٤
عباس - ٤٨ - ٤٩ - ٥٣
عبد الاسد بن هلال - ٥٦
عبد الرحمن بن عباس - ٥٤
عبد الرحمن بن عوف - ١٥
- ١٦ - ٥٥
عبدالرحمن بن ملجم - ٥٧
عبد الکعبة - ٥٦
عبدالکعبة بن زبیر - ٤٨
عبدالکعبة بن عبدالمطلب
- ٥١
عبدالله بن ابی امیه - ٣٢
- ٥٤
عبدالله بن ابی بکر - ٢٣
عبدالله بن ابی بکرالصدیق -
٢٣ - ٢٤
عبدالله بن اریقط - ٢٤
عبدالله بن رسول الله - ٤٠
- ٤١
عبدالله بن جحش - ٤٧ - ٥٥
عبدالله بن جدعان - ١٢
عبدالله بن جعفر - ٤٤
عبدالله بن الحارث - ٤٩
عبدالله بن زبیر - ٥١ - ٥٦
عبدالله بن عباس - ٥٣
عبدالله بن عبدالمطلب - ٧
- ٨ - ١٠ - ١١ - ٤٨ - ٥١
- ٥٥
عبدالله بن عثمان - ٤٢ - ٤٣
عبدالله بن مسعود - ١٦
عبدالله بن مقداد - ٥١
عبد المطلب - ٩ - ١٣ - ٤٨
- ٥٠
عبیدالله بن جحش - ١٨ - ٤٧
- ٥٥

Из фондов Российской национальной библиотеки

محمد بن طلحه ـ ٥٥
محمد بن عبد الله ـ ٤٤
مره بن غيداق ـ ٥١
معاوية ـ ٥٠
مصعب بن عمير ـ ٥٥
مطعم بن عدى ـ ٢٠
مطلب بن ابى وداعه ـ ٤٩
معبد بن عباس ـ ٥٤
معتب بن ابى لهب ـ ٥١
مغيره بن نوفل ـ ٤٣
مقداد بن الاسود
مقداد بن عمر ـ ٥١
ميسره ـ ١٣
ميمونه بنت الحارث ـ ٤٩

ن

نجاشى ـ ١٦
نوفل بن الحارث ـ ٤٧
نوفل (غيداق)

و

وليد بن الحارث ـ ٥٢
وليد بن عقبه ـ ٥٥
وليد بن عبد مناف
وهب بن عبد مناف ـ ٧

ه

هاشم بن عبد مناف ـ ٨
هالت بنت خويلد ـ ٤١
هاله بن أبى هاله ـ ٤٥
هانئ بن ابى هبيره ـ ٥٠
هبيرة بن ابى وهب ـ ٥٠
هند بنت عتيق ـ ٤٥
هند بن ابى هاله ـ ٤٥
هند بن عبد الكعبة ـ ٤٥

ى

يحيى بن نوفل ـ ٤٣
يزيد ـ ٤٤
يعلى بن حمزه ـ ٥٣
يوسف بن ابى هبيره ـ ٥٠

Инв. № 18162.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар
2-5677